

REDACTIUNEA,  
Administrațiunea și Tipografia  
Brașov, piața mare nr. 30.  
Scrisori nefrancate nu se  
primesc.  
Manuscrise nu se retrimit.  
INSERATE  
se primesc la Administrațiune în  
Brașov și la următoarele  
BIROURI de ANUNȚURI:  
In Viena: la M. Dukas Nachf.,  
Nux. Augenthaler & Emmerich Les-  
ner, Heinrich Schalek, A. Op-  
pelt Nachf., Anton Oppelk.  
In Budapesta: la A. V. Gold-  
berger, Ekstein Bernat, Iuliu  
Leopold (VII Erzsébet-körut).  
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o se-  
rie garmond pe o colonă 10  
bani pentru o publicare. Pu-  
blicări mai dese după tarifi  
și învoială. — RECLAME pe  
pagina 3-a o serie 20 bani

# GAZETA TRANSILVANIEI

ANUL LXVII.

„GAZETA” iese în de cai e și.  
Abonamente pentru Austro-Ungaria:  
Pe un an 24 cor., pe șase luni  
12 cor., pe trei luni 6 cor.  
N-rii de Duminecă 4 cor. pe an.  
Pentru România și strălăutate:  
Pe un an 40 franci, pe șase  
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.  
N-rii de Duminecă 8 fr. pe an.  
Se primumă la toate ofi-  
ciile poștale din țară și din  
afară și la d-nii colectori.  
Abonamentul pentru Brașov  
Administrațiunea, Piața mare,  
Târgul Inului Nr. 80. etagiu  
I.: Pe un an 20 cor., pe șase  
luni 10 cor., pe trei luni 5 cor.  
Cu dusul în casă: Pe un an  
24 cor., pe șase luni 12 cor.,  
pe trei luni 6 cor. — Un esem-  
pliar 10 bani. — Așat abona-  
mentele cât și inserțiunile  
sunt a se plăti înainte.

Nr. 110.

Brașov, Joi 20 Maiu (2 Iunie).

1904.

## Intriga foilor guvernamentale.

În ședința de Lună d. a. a anchetei a vorbit, în desbaterea generală asupra reformei învățământului propusă de ministrul Berzeviczy, și Metropolitul bisericii române unite Dr. Victor Mihalyi. Neprimind încă textul original al vorbirii, ne vedem pentru ați constrinși a indica la alt loc parte din cuprinsul ei după raportul necomplet al foilor din Pesta.

E semnificativ, că dintre aceste foi cele guvernamentale caută anume să găsească deosebiri, și încă esențiale, între discursurile Metropolitului dela Blași și a celui dela Sibiu. Nu e greu de înțeles, că și în cazul de față jocă vechia intrigă de „divide et impera”.

Foile maghiare guvernamentale afirmă mai ales, că Metropolitul Mihalyi nu s'ar fi provocat, cum a făcut Metropolitul Mețianu, și la caracterul național al bisericii sale și că n'ar fi sulevat principiul, după care limba română este și rămâne un element de viață pentru biserică.

Nu ne putem pronunța în punctul acesta, neavând textul original al vorbirii arhieresc. Se poate ca Inalt Prea Sântia Sa să fi accentuat de astădată în vorbirea sa cu deosebire dreptul confesiunilor și în special al confesiunii sale. Der a conchide de aici, cum face organul lui Max Falk, că Metropolitul Mihalyi ar da mai puțină importanță limbei române bisericesci, ca *conditio sine qua non*, adică ca cestiune de viață și pentru Ierarhia și biserica română unită, și că deci s'ar fi apropiat „în principiu” de proiectul ministrului Berzeviczy, este, ni-se pare, o prea mare îndrăsnică și absurditate.

Orî cât s'au încercat omienii și presa guvernului a teroriza pe Archiepiscopul român și mai ales pe Metropolitul dela Blași, în ajunul anchetei, prin denunțări răuvoitoare de nepatriotism și amenințări ca cele de bitate de Jancsó Benedek, totuși îi fac o mare nedreptate căpeteniei bisericești unite adversarii săi, decât din calmul, cu care a criticat proiectul, voiesc să conchidă, că ar fi retras în ce privește apărarea limbei române ca cestiune de viață a bisericii sale și s'ar fi pus cu totul pe baza cosmopolită, ce au desfășurat o unii dintre prelații romano-catolici, cari au luat parte la anchetă.

Acăsta ar fi pentru Metropolitul român de Alba-Iulia și Făgăraș tocmai așa o imposibilitate, precum este ducerea în îndeplinire a utopiilor cuprinse în proiectul de reformă al ministrului.

Nu trebuie să se uite nici aceea, că, cu totă lipsa de constituțiune în biserica română unită, clerul și poporul acestei biserice n'au încetat de a fi cu trup și suflet alipit de temelia românească, pe care s'au dezvoltat prin secolii așezămintele sale sfinte.

Mai pledază în contra insinuărilor diarelor guvernului și faptul, că Inalt Prea Sântitul Metropolit de-

la Blași încă înainte cu 25 de ani, la 1879, mergând, în frunte cu fericitul Metropolit Vancea, de a depune gravaminele bisericii contra proiectului școlar, ce a devenit atunci lege, la piciorle tronului, a reclamat în reprezentarea prezentată Majestății Sale și subscrisă și de dânsul, în modul cel mai sârbătoresc respectarea caracterului național al bisericii române unite. De s'ar stinge acest caracter național al ei, acăsta ar aduce cu sine neincunjurat totala destrămare a bisericii, căci fără limba română ea nici n'ar mai avé rațiune de a fi.

Cumcă Metropolitul Mihalyi, combătând pe rând dispozițiile imposibile ale proiectului lui Berzeviczy, de fapt nu a prejudecat nimic principiului conservării și apărării necondiționate a limbei române a bisericii, rezultă și din părerile foilor maghiare opoziționale asupra vorbirii sale.

Așa „Budapesti Napló”, foia lui Weiss-Vézi, care e și el membru al anchetei, scrie: „Archiepiscopul român din Blași Victor Mihalyi, luând ați cuvântul, a argumentat în contra intențiunilor guvernului în acelaș ton, ca și celălalt Metropolit român. Mare resens a provocat mai ales partea, cu care și-a încheiat vorbirea...” „Er „Egyetértés” dice: „Vorbirea Archiepiscopului e dela început până la sfârșit împenată cu gravamine”.

Orî cu câtă precauțiune să se fi pronunțat deci Metropolitul dela Blași, prea se observă în atitudinea presei guvernamentale tendința de a intriga în detrimentul solidarității Românilor.

Și poate că nu puțin va servi spre ilustrarea uneltirilor de felul acesta faptul, pe care cei mai mulți îl vor trece cu vederea, că foile maghiare nu-l scot pe înaltul prelat din „Archiepiscop” — și evită cu intențiune de a-i da titlul întreg de Metropolit, ce i-se cuvine.

## Ancheta pentru „reforma” școlară.

Ședința de la 28 Maiu (Sâmbătă).

S'a cetit mai întâiu scrisoarea superintendentului ev. ref. George Bartok din Clușiu. Cu bucurie salută proiectul, fiindcă nu vede în el slăbirea autonomiei bisericești, ci întărirea statului național maghiar. *Granițele autonomiei confesionale se fiesc acolo, unde se ivesce necesitatea apărării intereselor statului.* Primesce proiectul în general, însă în unele părți ar dori să fie înăsprit. Ar dori să se enunțe, ca pretutindeu statul să se îngrijască de instrucțiune în limba maghiară a elevilor maghiari și nicăiri instrucțiune acăsta să nu fie încredințată confesiunilor de limbă străină. *Limba germană să nu fie obiect de învățământ obligator în preparandii.* În școlile de stat nu numai catechismul, ci și ritualul să se predea în limba maghiară.

Ioan Tuba (deputat) primesce proiectul în general. Vorbirea metropolitului Mețianu l'a convins, că mijlocele cuprinse în proiect nu sunt destul de tari și eficace, ca prin ajutorul lor să se potă ajunge ținta: *politica națională maghiară.* Tre-

bue să lucrăm așa, ca să ajungem cât mai curând la școala națională unitară.

Lad. Okolicsanyi (deputat dietal) declară, că e aderentul curentului de statificare a școlilor. Guvernul nu face acest pas radical, fiindcă se teme că ar provoca opozițiune și luptă din partea acelorora, cari pe terenul învățământului sunt aderenții dominațiunii confesionale. *Trebuie să ne pregătim de luptă, căci și proiectul acesta, care ține sēmă de multe considerațiuni, provocă aceeași opoziție și luptă.* Intréga opiniune publică maghiară stă la spatele ministrului în cestiunea reformei școlare. Față cu Metropolitul Mețianu observă, că *unitate de stat nu se potă închipui fără unitate în limbă.* La ceea ce au drept România și Serbia pe teritoriul lor, are drept și Ungaria. De altfel *trebuie să se enunțe, că în cele din urmă 2—3 clase ale școlii populare limba maghiară să nu fie numai obiect de învățământ, ci câte-va obiecte să se predea în limba maghiară.* Nu numai calificatiunea, ci și pregătirea învățătorilor să se facă condiționat în limba maghiară.

Gabr. Antal (superintendent ev. ref.) e de părere, că proiectul nu vatēmă autonomia confesiunilor; chiar decât s'ar jertfi ceva din autonomie, biserica lui bucuros aduce jertfa acăsta, căci s'ar aduce în interesul unității naționale și a statului maghiar. Cere, ca proiectul devenind lege, să fie executat cu totă serioșitatea.

Iuliu Justh (deputat dietal) nu-i mulțumit cu proiectul. Trebuie, ca instrucțiunea populară și cea din preparandii să trecă cu totul în resortul statului. Mai ales cea din urmă negreșit trebuie să fie maghiară.

Barta Ödön (deputat dietal) spune între altele, că datoria tuturor susțitorilor de școle este, ca instrucțiunea să o facă în limba maghiară. De la acăsta nici guvernul nu potă să dea iertare nimérui. Polemisază cu metropolitul Mețianu și dice, că nicăiri în lume naționalitățile nu se bucură de atâtea libertăți ca în Ungaria; cu drept cuvânt, deci, se potă aștepta de la ele să iubescă limba maghiară. Spune, că în discutiunea de până acum confesiunea a fost confundată cu naționalitatea. Protes-tază contra afirmării Metropolitului Mețianu, că elementul de viață al vr'nei bisericești ar fi limba națională. *Dreptul confesiunilor nu este un drept de naționalitate.* Nu este numai un drept al statului, ci și o datorie, a-se amesteca în drepturile de naționalitate, pentru-ca să nu se primejduescă scopurile ideii de stat maghiar.

Francisc Blaszkovics (deputat dietal): Scopul proiectului este însușirea limbei maghiare. Dacă nu se va dobândi acăsta, legea va rămâne o literă mōrtă. Metropolitul Mețianu a arătat contradicțiunea dispozițiunilor din proiect privitoare la pregătirea și calificatiunea învățătorilor. Oratorul crede, că e în interesul chiar al confesiunilor, ca pe fiii lor, viitorii învățători, să nu-i aducă în situație desperată. Cel care a absolvat o preparandie sârbă, română sau germană, fără a cunoșce limba maghiară pe deplin, acela nu potă fi învățător. Confesiunile trebuie, deci, să se fōgrijescă, ca candidații lor să scie limba maghiară, — ér acăsta se va ajunge numai decât instrucțiunea în preparandii va deveni maghiară.

Lucian Bogdanovici (episcop gr. or. sârb în Buda) admite, că cunoșcinta limbei maghiare e salutară. E întrebare însă, decât scopul acesta se va puté ajunge prin dispozițiuni atât de severe cum sunt cele din proiect, *pe cari bisericele le află prejudițioșe. Dacă naționalitățile se alțepesc de naționalitatea și religia lor, ele nu comit un lucru, ce se opune iubirii de patrie.* Dispozițiunile ce le conține proiectul în interesul limbei maghiare au provocat resens la naționalități, deore-ce se pare, că scopul principal ar fi maghiarisarea naționalităților. Indată-ce se va dovedi contrar, nimeni nu se va pune în calea învățării limbei maghiare. Instrucțiunea diu religie și morală trebuie să se facă în limba

bisericești, care în biserica gr. or. sârbescă, e limba sârbescă. Biserica națională gr. or. e recunoscută în lege ca biserica națională.

Eug. Rakosi (membru în camera magnaților) ține un discurs lat și umflat cu nuanțe pronunțate politice. Spune și el, că nu trebuie să se confunde confesiunile cu naționalitățile. *Folitiica de naționalitate trebuie, ce e drept, să se începă în ministeriul instrucțiunii publice, ea însă trebuie să se sfîrșescă în ministeriul de interne.* Nu trebuie, adică, să se enunțe numai, că limba instrucțiunii e maghiară, ci și aceea, că *în țera acăsta nimeni nu potă să ocupe o funcțiune publică, decât nu scie unguresce.* Trebuie să se aducă o lege, în virtutea căreia numai acela să potă fi cantor, preot, canonic, episcop sau membru în camera magnaților, care scie unguresce. Sunt și de aceia, cari nu sciu, și totuși trăsesc în Ungaria în pompă, putere și rang. Metropolitul Mețianu a combătut instrucțiunea în limba maghiară, deore-ce după a lui părere, ea s'ar face în detrimentul celor-lalte obiecte de învățământ. Statistica însă dovedesce, că rezultatul instrucțiunii tocmai la Români e mai slab (?), deși până acum numai puțin, seu chiar de loc n'au învățat unguresce. De acum înainte, în cazul cel mai rău, nu se potă întâmpla alt-ceva decât, că *copiții români chiar decât vor fi slabi în alle studii, vor învăța cel puțin unguresce.* Mețianu s'a provocat la maestrul seu Isus, care a dis: mergeți și vestiți cuvântul Domnului fie-căruia în limba sa. Pe terenul pe care Mețianu a făcut frumoșă asemănare, numai un Christos recunșce oratorul, și acest Christos este: statul maghiar. Primesce proiectul, căci învățarea limbei maghiare e folositoare, și în țera acăsta e un mijloc de a ajunge la fericire individuală (!)

Ședința de la 30 Maiu (Luni).

În ședința de ați a luat cuvântul ca prim vorbitor Metropolitul și Archiepiscopul unit Dr. Victor Mihalyi. Etă pe scurt ceea-ce aflăm în foile din Budapesta despre cuprinsul acestei vorbirii:

Înainte de tōte Mitropolitul cere scuse, decât nu potă da espresiune cugătărilor sale într'o limbă destul de corectă maghiară. (Voci: Vorbiți destul de bine unguresce!) Proiectul prezentat anchetei este în prima linie gravaminos pentru părinți, fiindcă declară de contravențiune, decât părinții nu-și trimet copii la școlă și-i pedepesce cu amende în bani până la 100 cor. Dispoziția e prea aspră și nu se potă esecuta, cee-ce recunșce și proiectul, căci stabilește excepțiuni. Acăsta dispoziție mai ales în ținuturile muntōșe va fi neesecutabilă. Sunt ținuturi unde părinții nu pot provedé pe copii cu haine și copii trebuie să rămână acasă în cursul întregii erni. Legea școlară a avut considerare față de aceste stări prin aceea, că a restrins timpul frecuentării școlii în unele ținuturi la 6 luni. Proiectul de față însă casază acest favor. Mitropolitul arată apoi mai departe *imposibilitatea de a face ca copiții români să învețe în școlile populare a celi și scrie corect unguresce.* Chiar și în ținuturile curat maghiare acăsta țintă arareori se potă atinge. Mai departe oratorul discută celelalte dispozițiuni ale proiectului *pe cari de-arëndul le declară de neesecutabile.*

Proiectul de lege, dice, *despōie pe coofesiuni de dreptul lor disciplinar.* Dacă învățătorul a fost destituit prin o sentiță în valōre de drept, comunei bisericesci îi se ia dreptul, de a ocupa din nou postul acăstui.

Polonyi: Numai în casuri de recidivă!

Mitropolitul Mihalyi: Comunele române ar trebui, după acest proiect, să clădească pentru școlile adevărate palate. Ce vor face comunele cu aceste clădiri, pentru care vor lua asupra-și grele sarcini? Nu poate admite ca adevărată afirmarea, după care instrucțiunea limbii maghiare în școlile confesiunii sale n'ar documenta rezultate de ajuns, s'eu după care autoritatea bisericăscă n'ar exercita controlul cuvenit. Bisericile fac tot ce numai se poate și în această direcțiune.

În ce privește preparandiile, Mitropolitul combate dispozițiunile proiectului și cere, ca și în viitor, confesiunile diferite să-și poată cultiva și califica pe învățătorii lor în institutele existente confesionale (VII desaprobari).

Motivele, care sprijinesc această cerință și dispozițiune legală actuală se găsesc în raporturile transilvănene. Pentru Transilvania e garantat prin lege dreptul înființării și susținerii de școlile din partea bisericilor. Mai departe legea declară, că este interzis, ca bisericile să fie conturbate în posesiunea și dispozițiunea lor asupra școlii (Sgomot și mișcare). Această lege nu este scosă din vigoare, căci articolul de lege XLIII: 1868 o susține *expressis verbis*, ba lărgesc chiar drepturile ce cad în această sferă. N'ar fi nici decum cu scop de a prejudeca acestor drepturi, căci pacea religioasă a poporațiunii din Transilvania atârnă de la neștirbita lor susținere.

Bela Komjathy cere, ca învățământul public să fie trecut cu desăvârșire în resortul statului. În învățământul superior este un ram, care nu e pe deplin maghiar: pregătirea preoților, care încă trebuie să devină maghiară. Mai rău stă lucrul în ce privește pregătirea învățătorilor. Aici trebuie să ne dăm totă silința, ca învățătorii să-și însușescă pe deplin limba maghiară, d'eu nu numai mecanicesc. Numai o modalitate este pentru acesta: să se enunțe, că esamenul de învățător se poate face numai în limba maghiară. Școlile civile să nu fie decât școlile de stat și maghiare. Instrucțiunea în școlile de repetiție să se facă de asemenea numai în limba maghiară.

Vorbesce apoi despre limbile liturgice. În Ungaria sunt limbile liturgice: română, sârbăscă și latină, numai maghiară nu. Arată cu date istorice cum s'a creat starea aceasta și roagă pe guvern să sprijinească nisuițele ce se desfășură în jurul limbii liturgice maghiare.

Legea a recunoscut biserica gr. or. de biserică națională. O mare greșală s'a făcut prin aceasta. Nimeni însă nu credea, că recunoșterea aceasta va fi folosită în privința politică în contra statului maghiar.

Apostrofază naționalitățile să nu facă front contra intereselor statului, ci să dea mâna cu Maghiarii, căci atunci toate nișuițele lor, cari nu sunt o negațiune a nișuițelor naționale maghiare, vor fi sprijinite (!) Primesce proiectul.

Paul Zelenka primesce cu recunoștință proiectul. Cere ca limba de predare în preparandi să fie limba maghiară.

Lud. Lang dice, că este un interes și al naționalităților să cunoască limba maghiară. La Români numai 63% frecventă școlile, cei ce știu scrie și ceti fac abia 20%. La gr. or. 101 învățători se vin la 100 școlile, la gr. cat. numai 84 învățători la 100 școlile. Înainte cu 10 ani numărul învățătorilor conf., cari nu șeau ungurește, erau 1200; azi însă sunt 1500. La gr. or. sunt mulți învățători, cari știu ungurește, d'eu nu vreau să propună. Cere măsuri energice pentru înălțurarea lacunelor.

Iuliu Firiczik (episcop rutean de Muncaci) vorbesce în spirit de desăvârșire șovinist maghiar.

Proiectul îl mulțumesc pe deplin atât din punct de vedere pedagogic, cât și național maghiar. Proiectul nu voesc alt-ceva, decât ca în Ungaria pe totă linia instrucțiunea în școlile populare să fie maghiară. Aceasta e corect. Statul are drept să pretindă aceasta, ba e și dator a cere, ca copiii noștri să învețe pe deplin limba maghiară. (Aplause din corul șovinștilor). Prima condiție a unei politici culturale corecte este, ca instrucțiunea să fie deplin maghiară. (Eljen-uri).

Ernst Fináczky pretinde maghiarizarea pe totă linia. Să nu se mai dea testimonii la nici o școală, decât în limba maghiară. Anuarele școlare să se redacteze și în limba maghiară.

Proiectul a fost primit ca basă a desbaterei speciale.

În ședința de ieri s'a început desbaterea pe paragrafi. Ședința s'a ținut la orele 10 a. m.

Brașov, 18 (31) Maiu.

**In camera italiană deputații Mazza și Guerzi au interpelat în cestiunea protestului papei contra călătoriei lui Loubet.** Ministrul președinte Giolitti a răspuns, că nota Vaticanului nu este alt-ceva, decât repetiția protestelor, cari se fac necontenit de 34 ani. Italia n'are nici un motiv de a-și schimba politica.

**Serbia se înarmază.** O telegramă din Belgrad aduce știrea, că la finele lui Iunie Scupcina va fi convocată în adunare extra-ordinară. În cercurile oficiale se spune că scupcina va avé să voteze numai creditele extra-ordinare trebuincioase încoronării regelui Petru. În realitate însă Scupcina va avé să se ocupe cu votarea de credite pentru procurarea de tunuri cu tragere repede. Spre scopul acesta s'au început tratări între guvernul sârbesc și banca otomană din Paris, care ar avé să i mijlocească Serbiei un credit la fabricile franceze de tunuri.

Telegrama mai spune, că deși în principiu Serbia s'a apropiat de Bulgaria, totuși nu trebuie să se uite, că în ceea ce privește artileria Bulgariei e mult superioară Serbiei.

Bulgaria, spune telegrama, dispune de 70 de baterii de tunuri cu tragere repede, după cum a declarat însuși ministrul bulgar de externe cu ocazia întrevederii de la Niș, în vreme ce Serbia are un număr cu mult mai mic de tunuri, sistem vechiu.

## Răsboiul.

### Lupta de la Kintschou.

Etă cum descrie generalul japonez Oku lupta de la Kintschou:

Miercuri seara ne-am prăgătit de atac decisiv și încă în decursul zilei am început executarea planului nostru. Flancul drept îl forma diviziunea 4, centrul diviziunea 1, flancul stâng diviziunea 3. În formațiunea aceasta am înaintat spre Kintschou și spre înălțimile de la Naosao.

Timpul era foarte viforos și cătră medă-nopțe se lăsă o negură desă; cu toate acestea o diviziune a atacat una din pozițiile întărite ale inamicului, pe care în curând am și ocupat-o.

Atacul contra înălțimilor de la Naosao trebuia să se începă la orele 2-40 dimineața, însă din cauza negurei dese tunurile noastre n'au putut deschide focul, decât după orele 3. De la 6 ore dimineața ne-a sprijinit și canonada a patru vase de război. Inimicul a răspuns cu toate tunurile, ce le avea, și în curând se începă un terribil duel de artilerie. După o canonadă de trei ore, focul rusesc slăbi și trupele noastre de infanterie au primit ordinul de înaintare. Deși tunurile rusesci începură a manevra erăși cu mare forță, totuși pedestrimeii noastre i-a succes a-se apropia la 500, apoi la 300 pași de lucrările de apărare externe ale Rușilor. La orele 11 i-a succes artileriei noastre a face să amuțescă focul din toate forturile deschise rusesci; două baterii rusesci s'au retras pe platoul de lângă Nankualin, de unde din când în când pușca asupra noastră.

La orele 10 o canonieră inimică, pe care Rușii o investiră cu tunuri, a intrat în portul Talienvan, de unde deschise un foc ucișător în contra diviziunii 3. Afară de aceasta au mai sosit cinci canoniere, din cari voiau să debarce soldați ruși, însă ei observând pe soldații noștri, s'au retras. Rușii au pus atunci în linie de foc 41 tunuri, cari pușcară tot contra diviziunii 3. Canonada aceasta a durat până la orele 7 d. m., ghiulele aveau o bătae de 7000 metri, așa că tunurile noastre nu puteau să facă nimic. Rușii aveau o puternică poziție pe înălțimile de la Naosao. Ei ocupară un platou pe deal, care se sfârșea într'un prețipis repede. Pe dealul acesta Rușii

instalaseră 70 tunuri de munte și 10 tunuri cu tir repede; afară de acesta înconjurară colina cu mine explosive, cu șanțuri și gard de sîrmă. Artileria noastră a desfășurat o putere supraomenescă pentru a nimici aceste întărituri de apărare, pentru-ca ast-fel să facă a înceta focul inimicului și să acopere infanteria năvălitoare. Tunurile rusesci însă au desfășurat rezistența cea mai mare ce se poate închipui, și noi nu puturăm să dăm înainte. Până la orele 5 d. a. zadarnic ne-am încercat a sparge drum infanteriei. Afară de aceasta a treia diviziune înaintă așa de mult, în cât inamicul o impresură din toate părțile.

Rușii își întăriră pedestrima contra flancului nostru stâng și au încercat un atac contra diviziunii 3. Ii sprijineau și bateriile instalate lângă Nankualin. La aceasta se mai adaugea, că bateriile noastre aproape nu mai aveau ghiulele și eram deja pe punctul de a-ne retrage tunurile. Ast-fel nu ne-a rămas, decât a mai face o încercare de a lua cu asalt pozițiunile rusesci.

Pe când, așa-dér, bateriile noastre au început canonada, diviziunea a treia înaintă cu curagiu îndescribibil contra inimicului, focul teribil al tunurilor rusesci însă ne-au cauzat pierderi așa de mari, încât diviziunea a fost silită să se retragă. Ajungând la pîla dealului, ea a primit din nou ordinul de a cuceri cu asalt pozițiunile rusesci. Trupele năvăliră contra colinei, călcând pe cadavrele camaradilor căzuți. Din norocire în momentul acesta vasele noastre de război au început să atace cu focuri de tun flancul stâng al inamicului, sprijinite fiind și de regimentul nostru 4 de artilerie. Tot atunci flancul stâng al Rușilor fu atacat și diviziunea 4 și soldații noștri, cu strigate violente de „banzai“, au ajuns pe platou. În curând și prima diviziune porni, cu prețul morții, și învingând piedecile năvăli pe deal, unde om contra om se lupta cu pistolul, cu spada și baioneta. Inimicul fu astfel respins și din ultima-i pozițiune. S'era drapelele japoneze fluturau pe înălțimile cucerite. Rușii s'au refugiat spre Port-Arthur, după-ce asvêliră în aer toate magaziele. Pierderile noastre sunt de 3500 oameni.

**Petersburg, 30 Maiu.** Agenției telegrafice ruse i-se anunță din Mukden, că rezistența Rușilor la Kintschou n'a avut decât caracter demonstrativ. Tunurile, ce le aveau, erau tunuri luate de la Chinesii la 1900.

**Tokio, 30 Maiu.** Rușii au părăsit Șenkenskenp, Mangolian și Liușit (Talienvan).

### Kuropatkin spre Port-Arthur.

Sciri telegrafice venite prin Londra afirmă, că generalissimul Kuropatkin înainteză cu mare grabă spre liberarea Portului-Arthur. Se dice, că Kuropatkin înainteză la ordinul direct al țarului.

Autoritățile militare rusesci din Manciuria au permis în sfârșit corespondenților de țare să urmărească mersul operațiunilor armatei. S'au impus însă corespondenților următoarele condițiuni:

Li-se interdice de a divulga în vr'un mod secretele războiului, de pildă rezultatele bătăliilor, planurile statului major, stricăciunile făcute locurilor întărite, etc.; de a nu strecura prin scrisori nici o critică la adresa statului major, de a nu viola vre-unul din ordinele cari le vor fi date de către autoritățile superioare militare însăroinate cu serviciul presei. Sosind pe teatrul acțiunii, corespondentul trebuie să prezinte la cartierul general al vice-regelui scrisorile sale de acreditare și fotografia sa certificată, după îndeplinirea căror formalități i-se va da voie de a urma trupele din Manciuria și din districtul Amurului, după a sa alegere. Tot de-odată, corespondentul va trebui să poarte pe brațul stâng o bandă roșie cu literile rusesci V. K. (Corespondent de război), în caractere negre. Scrisorile și telegramele sale vor fi censurate.

## SCRIRILE DILEI.

19 Maiu v.

**Lupta lui Stefan cel Mare cu Turcii la Valea Rahovei.** Din București se scrie, că mai mulți învățători din județul Vaslui au arătat ministerului instrucțiunii publice un teren unde d'eu d'eu că ar fi avut loc cu adevărat lupta lui Stefan cel Mare cu Turcii, la Valea Rahovei. Învățătorii au descoperit pe acel loc un mare număr de osăminte pe lângă ce posedă mulțime de dovedii, cari adevăresc d'eușele lor. D-l prof. Iorga a plecat la fața locului spre a face cercetări, de-ore-ce cestiunea nu este lipsită de interes istoric.

**Alegerea de la Seghedin.** Eri, în 31 Maiu, a avut loc alegerea pentru mandatul de deputat din cercul I. Au fost 3 candidați: 1) Baronul Des. Banffy, șeful „partidului nou“, care a obținut 801 voturi, 2) Ronay 674 voturi și Becsey 74 voturi. A fost declarat ales baronul Banffy.

**Lista juraților.** Comisiunea din Brașov a stabilit deja lista fundamentală asupra juraților pe anul 1905 și o poate consulta fie-cine din 1—15 Iunie a. c. în biroul primarului orașului Brașov. În decursul amintitului termen înainte de prânz de la 8—12 ore se poate reclama s'eu în contra omitei persoanei competente, s'eu în contra inducerii persoanelor incompetente în această listă. Tot asemenea se pot face observațiunile în contra acestor reclamații din 16—23 Iunie a. c. Reclamațiunile și observațiile se pot face la președintele comisiunii de conscriere d-l Fr. Hiemesch, în scris s'eu verbal.

**Maghiarizări de nume fără sfârșit.** Am amintit mai deunăzi de cetățenul indignat din Clușiu, care a scris în „E-k“ nise gogomăni despre țerancele din piața Clușului, cari nu vreau să vorbescă unguresc. Același cetățen, care semnează B. E. vine acuma cu o altă propunere, anume, ca funcționarii comunali din Clușiu în fața alegerilor apropiate să-și schimbe numele pe unguresc. Cât de frumos ar fi, dice B. E., decât toți funcționarii, începând cu primarul (Szvacina) ar avé nume unguresc. Spre a și sprijini propunerea, vrednicul patriot aduce și exemple. Așa orașul Ciongrad a adus hotărârea să nici nu se primescă în lista candidaților postulanți de aceia, cari n'au nume unguresc, d'eu municipalitatea din Budapesta a hotărât, ca la alegerea de învățători să preferescă pe candidații cu nume maghiare.

Va să d'eu acuma nu se mai caută hârnicia la alegeri de funcționari, ci numele unguresc. Au nu se știe căți au abusat de încrederea, ce s'a pus într'înșii, credându-se acoperiți prin patriotismul lor de tarabă și numele lor maghiarizat?

**Espediție polară.** Comandantul Camp cu dece tovarăși, s'au imbarcat la New-York pentru Norvegia, de unde se vor duce în căutarea expedițiunii polare a lui William Ziegler. Acesta a pornit din Tromsø în Iunie 1903 cu vasul „Americă“, sub conducerea lui Antony Fiala, cu destinație pentru pământul Francisc Iosif, și de atunci nu i-se mai știe de urmă.

**Congresul sionist al jidovilor din România** s'a ținut Dumineca trecut la Galați fiind de față 58 delegați. Președintele Pineles în discursul său de deschidere s'a declarat aderent al proiectului de colonizațiune în Uganda. A vorbit Dr. Stern, Dr. Isac Leon, Dr. Nacht, etc. S'a decis a se înființa un fond național cultural.

Se știe, că sionismul nu este decât un privilegiu de întruinire și alta nimica. În România mai ales, Jidovul care a intrat odată în acea țară, nu mai pleacă, și decât pleacă, erăși se întorce. N'am avut mai d'eu trecut v'ro 17 jidovi din România la poliția din Brașov? Eșiseră să emigreze, diceau ei... Apoi s'au întors, d'eu la graniță nu-i lăsa să intre în țară. Așa au fost aduși în Brașov și ținuti aici până ce în urma intervenției diplomatice, li s'a permis intrarea. De Sionul cel vechiu nici prin gând nu le trece.

**Un proces literar.** Din Berlin se telegrafază, că cunoscuta scriitoare germană Gabriela von Lieres Vikan a fost condamnată de 100 mărci pentru reproducerea neautorizată a unor poezii de-ale Carmen Sylvei în „Calendarul de portrete high-life“. Scriitorea trimisea Reginei României calendarul și Regina îi înapoiasc mulțumiri, însă editorul nu-i dăduse dreptul de a tipări acele poezii.

**Asociațiunea internațională a academiilor.** La 25 Maiu st. n. s'a deschis la Londra adunarea generală a Asocia-





**Cursul la bursa din Viena.**

Din 31 Maiu n. 1904

Renta ung. de aur 4%	117.25
Renta de corone ung. 4%	97.15
Impr. cail. fer. ung. in aur 3 1/2%	88.75
Impr. cail. fer. ung. in argint 4%	97.80
Bonuri rurale croate-slavone	98.25
Impr. ung. cu premii	206.—
Losuri pentru reg. Tisei si Seghedin	161.—
Renta de hartie austr.	99.15
Renta de argint austr.	98.95
Renta de aur austr.	118.20
Rente de corone austr. 4%	99.30
Bonuri rurale ungare 3 1/2%	90.45
Losuri din 1860.	152.15
Actii de-ale Banței austro-ungar.	16.23
Actii de-ale Banței ung. de credit.	746.—
Actii de-ale Banței austr. de credit	640.25
Napoleonori	19.05
Marcii imperiale germane.	117.30
London vista.	239.30
Paris vista.	95.22 1/2
Note italiene	95.—

**De la „Tipografia A. Muresianu“ din Brasov,**

se pot procura urmatoarele carti:

(La cartil: aici insirate este a se mai adauga langa portul postal aratat, inca 25 bani pentru recomandatie.)

**Scrieri economice.**

**Manual complet de agricultura rationala**, de Dr. George Maior, profesor de agricultura la scoala superioara de la Ferestru si la Seminarul Nifon Metropolitan din Bucuresci. Cartea cuprinde patru volume:

Vol. I **Agrologia**, sau Agricultura generala. 34 cole de tipar cu 217 figuri in text. Carte didactica aprobata de On. Minister de Agricultura al Romaniei cu decizia Nr. 2078 din 1897. Costă 5 corone.

Vol. II **Pitotechnia**, sau cultura speciala a plantelor, 38 cole de tipar cu 202 figuri in text. Carte premiata de Academia Romana cu premiul Nasturel-Herescu in sesiunea 1889. Costă 8 corone.

Vol. III **Zootechnia**, sau Cultura generala si speciala a vitelor cornute, dimpreună cu lanaria si laptaria, 49 cole de tipar cu 225 figuri in text. Costă 8 corone.

Vol. IV **Economia Rurala**, sau organizatiunea si administrarea mosiilor mari si mici. Costă 8 corone.

Cartea d-lui prof. Maior se deosebeste esential de lucrarile de acest fel aparute pana acum in limba si literatura romana prin aceea, ca este prima lucrare completa pe terenul agronomiei in limba noastra, care trateaza tote cestiunile cele mai mari ca si pe cele mici privitoare la agricultura romana din tote terile locuite de Romani, pe baza progreselor actuale ale stiintei si tehnicii agricole moderne. Ea ia serios concurenta cu cele mai bune lucrari aparute pana acum in limbile culte germana, franceza etc.

**Economia** pentru scolele populare compusa de Teodor Rosiu, invatator la scoala principala romana din Lapusul-Unguresc. Edit. a doua. Pretul 60 b. (pl. 5 b. porto.)

Despre influinta imprejurarilor asupra actiunilor si deprinderilor animalelor de Lamarek, cu un studiu asupra lui Lamarek de Panaite Iosin. Pretul 50 b. pl. 10 b. porto.

**Romania agricola**, studiu economic de Dr. George Maior, profesor de agricultura si fost estimator expert la banca agricola. Motto: „Serac in tara seraca“. Eminescu. Pretul 2 cor. plus 10 b. porto.

„Cartea Plugarilor“ sau povestiri economice despre gradinarit, economia campului, crescerea vitelor etc. scrisa de Ioan Georgescu. 90 pag. Form. 8<sup>o</sup> costă 50 b. (+ 6 b. porto.)

**Insofiriile de credit** impreunate cu insofiri de consum, de vandare, de viieri, de lapтары etc. Indreptare practica pentru infiintarea si conducerea de astfel de insofiri, de F. W. Raiffeissen. Editiunea a V-a Trad. de Dr. A. Brode. Editura Reuniunii rom. de agricultura din comit. Sibiuului. Contine 227 pag. costă cor. 1.60 (+ porto 20 bani.)

**Gradina de legume**, de Ioan F. Negruțiu, profesor in Blasiu. Pentru poporul nostru, scrierea d-lui prof. Negruțiu, e de cel mai mare folos practic. Costă 50 b. (plus 5 b. porto.)

**Imbunatatierea starii satenului**, de Gr. G. Peucescu. Pretul 50 bani (pl. porto 5 b.)

„Cultura si ingrijirea graului“, de I. F. Negruțiu. Pr. 14 b. (plus porto 5 b.)

„Economia“, pentru scolele populare, de Teodor Rosiu. Pretul 60 bani (plus porto 5 b.)

**Pentru morburii de stomac!**

Celor ce prin recela, inbuibare, mancari greu de mistuit, ferbinteli, prea reci, sau viata neregulata si-au tra un morb de stomac si anume:

**Catar de stomac, carcei, dureri, mistuire rea**, se recomanda un mijloc bun de casa, probat de mai multii ani cu efect bun **Vinul de burueni (Krauterwein) a lui Hubert Ullrich**

Vinul de burueni este preparat din burueni excelente si vindecatoare cu vin bun, intaresce stomacul si organismul de mistuire al omului. Vinul de burueni delatura mistuirea rea, si ajuta la formarea de sange sanatos.

Folosirea vinului de burueni delatura morburile de stomac deja la inceput. De aceea sa se foloseasca de timpuriu. Simptome ca: dureri de cap, ragaiala, preta, slabiciune, vomare, dispare adese-ori dupa folosirea a cateva sticle de vin de burueni.

**Constipatia** si urmarile ca: neastimpăr, colica, bataie de inima, insomni, congestiune la ficat, splina, hemoroide, se delatura intr-tuitand vinul de burueni. Asemenea curata din stomac materii strioicioase prin esrea usora la scaun.

**Slabiciunea, paliditatea feței, anemia, debilitatea** provin adeseori din mistuire rea si din dispoziție lohnavicioasa a ficatului. Persone cari patimesc de lipsa de apetit, nervositate, durere de cap, insomnie, tangesa cu incetul Vinul de burueni da impuls puterii de viata, Vinul de burueni excita apetitul, ajuta mistuirea si hrănesce, misca prefacerea substantelor, alina nervii excitati si produce vioiciune de viata. Multime de scrisori de multumire confirma acestea.

**Vin de burueni se capeta in sticle a 3 cor. si 4 cor. in farmaciile diu:** Brasov, Sacele, Cristian, Resnov, Codlea, Tintari, Helchiu, Bod, Feldiara, Ilyefalva, Uzon, Magyaros Nagypatak, Papolcz, Zagon, Kovaszna, Beresnyo, Sepsi-Szt.-Gyorgy, Bolen, Nagyajta, Baroth, Miklosvar, N.-Bacson Zsombor, Darocz, Homorod, Kohalom, Ugra, Kacza, Zsibek, Lemnek, BAranykut, Boldogvaros, Boholez, Szasztyukos, Bethlen, Sarkany, Almasmezó, Zernest, Törösvár, Vajdarecse, Voila, N.-Sink, Aiud, Panticeu, Kézdivásárhely, Erzsébetváros, Segesvár, Nagyszeben si in tote farmaciile din orasele mici si mari din Ardeal si din terile straine. — Farmaciile din Brasov: a d-lor Heinrich G. Obert, Victor Roth, Eugen Neustädter la „Ingerul pazitor“, Ferdinand Jekelius la „Speranta“. — Trimite 3 sau mai multe sticle cu prețurile originale in ori si ce localitate din Austro Ungaria.

Se se ferescă de imitatie.

Cereți anume **Vin de burueni a lui Hubert Ullrich.**

Vinul de burueni al meu este mijloc secret. E compus din vin malaga 450-0, spirit de vin 100-0, Glicerin 100-0, Vin rosu 240-0, sirop de fragi 150-0, sirop de ciresa 320-0, fincen, anason, radacina helen, radacini americane, radacini de inzian, radacini calmus a. 10-0. Aceste parti constitutive se se amesteca.

**Cea mai bogata baie feruginoasa**

in acid carbonic si baie de namol, hidroterapie rationala, CURA de zer si lapte.

**„DORNA“**

in Carpatii Bucovinei,

Statie a Cailor ferate, situata la confluenta Dornei si Bistriței aurie.

Palate monumentale de cura, apaducte din isvora alpine, canalisatie, lumina electrica, cale pentru biciclete, concerte, excursiuni: in Romania, Transilvania si Ungaria apropiata, cu trasura, cu cai si plute.

**Succese splendide:** la bole de nervi femeesci si cele de inima, la anemie, arterioscleroasa si exodate.

Prospecte gratis.

La consultatiuni medicale raspunde medicul stabilimentului de bai cons. imp. **Dr. Artur Loebel.**

**A V I S.**

Prenumeratiile la „Gazeta Transilvaniei“ se pot face si renoi ori si cand la 1-ma si 15 a fie-carei luni.

Domnii abonenti se binevoiesca a arata in deosebi, cand voiesc ca espedarea se li-se faca dupa stilul nou.

Domnii, ce se aboneza din nou se binevoiesca a scrie adresa lamurit si se arete si posta ultima.

Administrat. „Gaz. Trans“

Tipografia A. Muresianu, Brasov.



P. T.

Avem onore a Vă atrage atentiunea, ca de acum incepend depositul principal pentru Transilvania al Magazinului de cafea Julius Meinl din Viena cu prajitorie proprie, dupa cel mai nou sistem se afla sub firma:

**JULIUS MEINL**

in Brasov,

Tirgul Inului nr. 31—33.

Vă rugam, sa binevoiti a ne onora cu comanda D-vostra.

Cereti catalogul de preturi!

Marcă de aparare.



Handwritten signature or mark.